

ЭҲТИМОМ БА ТАЪЛИМУ ТИЛОВАТИ ҚУРЪОН ВА АМАЛ НАМУДАН БА ОН

[Тоҷикӣ – Tajiki – طاجيکيۃ]

Солеҳ ал-Фавзон

2012 - 1433

IslamHouse.com

الحث على تعلم القرآن وتلاوته والعمل به

«باللغة الطاجيكية»

صالح بن فوزان الفوزان

2012 - 1433

IslamHouse.com

ЭҲТИМОМ БА ТАЪЛИМУ ТИЛОВАТИ ҚУРЪОН ВА АМАЛ НАМУДАН БА ОН

Китоби Худо роҳи тақвои Худованд ва муҳаббати Ёст. Китобе, ки ба дурусттарин роҳ ҳидоят мекунад. Ҳазрати Али (р) ин китобро чунин васф намудааст: "Насиҳатгаре, ки хиёнат намекунад, роҳнамое, ки гумроҳ намекунад, сухангӯе, ки дурӯғ намегӯяд.

Ҳар ки бо ин китоб лаҳзае нишинад, бо зиёдати ва ками бармехезад, зиёдати дар ҳидоят ва ками дар кӯри... Доништа бошад, ки он шафоъатгар ва сухангӯю ростгӯст. Ҳар киро рӯзи қиёмат Қуръон шафёъ шавад, шафоъат карда мешавад. Чун рӯзи қиёмат нидокунандае бо садои баланд нидо мекунад: Огоҳ бош, оқибат ҳар кишткунанда дар кишткардаи хеш мавриди озмоиш қарор мегирад, ба ҷуз Қуръон. Пас шумо аз ҷумлаи кишткунандагон ва пайравони ин китоб бошад ва барои ба Худованд расидан, роҳро аз он бичӯед ва барои ислоҳи худ аз он талаби насихат кунед. Ҳама андешаҳои худро мутобиқи он намуда, хоҳишоти худро бо дастуроти он бисанҷед". Эй бандагони Худо! Дар ин замона бисёриҳоро мебинем, ки Қуръонро тарк намудаанд ва на дар фикри тиловати онанду на дар фикри андешаи оятҳои он.

Онҳо мувофиқи дастуроти он амал намекунанд ва аз он чи манъ кардааст, дури намечӯянд. Онҳо каломии

Худоро танҳо барои хондан дар муносибатҳои махсус, ё онро дар ғилофе печонида, барои табаррук дар ҷойҳои баланди хонаҳо нигоҳ медоранд, ё барои мурдагони худ тиловат мекунанд. Ҳамчунин бисёрихоро мебинем, ки Қуръонро ҳифз кардаанд, онро бисёр тиловат мекунанд, вале дар байни онон кам инсонҳо пайдо мешавад, ки рафтори худро ба Қуръон мутобиқ намояд ва ин фазлу неъматҳои илоҳиро шукргузори намояд. Амал ба Қуръон кам шудааст ва замоне шудааст, ки дар шаъни мусалмонони имрӯза сухани ҳазрати Умар рост омадааст, ки гуфта буд: "Саҳобাগони бузургвор дар замони Паёмбар (с) аз Қуръон танҳо як сура, ё каме бештар ҳифз намудаанд, вале ба тамоми Қуръон амал мекарданд ва дар охири замон кӯдакону кӯрони ин уммат Қуръонро ҳифз мекунанд, вале онҳоро насиби амали ба он дода намешавад".

Эй бародарони исломӣ! Муъминони пешин қадри Қуръонро дарк карда буданд ва дар бораи онҳо ҳазрати Ҳасан ибни Али(рз) мегӯяд: "Қасоне, ки пеш аз шумо буданд, Қуръонро чун мактуби илоҳи фаҳмида буданд. Онҳо шабона дар бораи он меандешиданд ва рӯзона ба он бовари доштанд". Пас аз онҳо тиловати Қуръонро шараф ва қаромат меҳисобиданд, ба дараҷае, ки ибни Салоҳ (р) мегуфт: "Қироати Қуръон қароматест, ки Худованд инсонро додааст. Дар хабар омадааст, ки малоикаҳоро Қуръон

дода нашудааст ва онҳо тиловати онро аз инсонҳо мешунаванд".

Махфи нест, ки беҳтаринҳои ин уммат қориёни Қуръонанд, балки онҳо аҳл ва хоссаи Худованд мебошанд. Худованд мефармояд:

﴿كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ ءَامَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِّنْهُمْ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفٰسِقُونَ﴾
سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ ١١٠

«Шумо беҳтарин уммате ҳастед, ки барои мардум бароварда шудед, ки амри маъруф мекунад ва наҳии мункар ва ба Худо имон овардаед. Ва агар аҳли китоб имон оваранд, барояшон беҳтар буд. Баъзеи онҳо мўъминанд, вале акасарашон фосиқонанд» сураи Оли Имрон, ояти 110.

Паёмбар (с) мефармояд:

«Беҳтарини шумо касест, ки Қуръонро омўхта ва онро омўзондааст» Ривояти Бухори.

Дар ҳадиси дигар мефармояд:

«Худованд дар байни мардум аҳли худро дорад. Аз ӯ пурсиданд: Эй Расули Худо, аҳли Худованд кихоянд? Гуфт: Аҳли Худо ва хоссаи ӯ аҳли Қуръонанд» Ривояти Аҳмад ва Нассои.

Аз ин ояту ҳадисҳо бармеояд, ки аҳли Қуръон беҳтарини беҳтаринҳо ва хосаи хосонанд.

Соҳибони Қуръон парчамдорони Исломанд. Қози Аёз (р) мегўяд: "Ҳофизи Қуръон бардорандаи

парчами Ислом аст ва ба хотири азамати Худованди муттаъол набояд чун беҳудакорон беҳудакори кунад ва чун хатокорон хато кунад ва чун бозингарон бози кунад".

Эй ҳофизии Қуръон! Ин амонатро холисона бардор ва ба он амал намо ва мунтазир бош, ки Худованд бароят баракати дунё ва охиратро мерасонад. Ба ин оят андеша намо:

﴿قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ﴾ سُورَةُ يُونُسَ ٥٨

«Бигӯ: Ин ба фазлу раҳмати Худост. Пас ба ҳамин чиз бояд хурсанд шаванд. Ин беҳтар аст аз он чи ҷамъовари мекунанд» сураи Юнус, ояти 58.

Ибни Аббос (р) мегӯяд Қуръон пур аз фазилату бузургист ва барои фаҳмидани он танҳо ҳамин ҳадис кофист, ки Паёмбар (с) мефармоянд: «Ҷамоно, Қуръон ба сурати марде лоғар бо соҳиби худ дар рӯзи қиёмат вақте аз қабраш берун оварда мешавад, рӯ ба рӯ меояд. Аз ӯ мепурсад: Оё маро мешиноси? Мегӯяд: Не, намешиносамат. Мегӯяд: Ман ҳамон дӯсти ту, Қуръонам, ки дар шиддати гармоҳо мемондам ва шабхоро бо ту рӯз мекардам. Ҷама тоҷирон пайи тичорати худанд ва ман барои ту имрӯз аз ҷама тичоратҳо беҳтарам. Пас мулкро ба дасти росташ медиҳанд ва ҷовидониро ба дасти чапаш ва тоҷи виқорро бар сари ӯ мениҳанд ва ба волидайнаш ду либосе мепӯшонанд, ки аз дунё боарзиштар аст. Онҳо мепурсанд: Ин ба кадом хотир

аст. Бар онҳо меғўянд: Ба сабаби он ки фарзанди шумо дунболи Қуръон рафт. Пас барои он мард меғўянд: Бихон ва боло рав дар дараҷаҳои ҷаннат ва ҳуҷраҳои он. Ин инсон баланд баромадан мегирад, то замоне, ки тиловат мекунад, бетартил, ё ба тартил» Ривояти Ибни Моҷа.

Эй мусалмонон! Ҳамчуноне, ки муйсафеди мусалмону подшоҳи одилро хурмат мекунанд, бояд қориёни Қуръонро икром кард, ки ин қадрдонии Худованд мебошад. Паёмбар (с) мефармоянд: «Аз бузургдошти Худованд аст, ки мусалмони муйсафедро икром кунанд ва ҳофизи Қуръонро, ки ҳамеша бо он аст ва икромии шоҳи одил» Ривояти Абудовуд.

Эй бандагони Худо! Он касе, ки вақти худро дар хифз, тиловат ва андешаи Қуръон гузаронидааст, вақташ зоеъ нашудааст.

Он диле, ки бо Қуръон зиндаги мекунад, бемор намешавад. Он касе, ки Қуръон намехонад, чиро мехонда бошад? Чи гуна инсон даст ба муноҷоти Худо мебардораду аз Қуръон чизеро намедонад? Касе, ки дар дилаш чизе аз Қуръон нест, монанди хонаи вайрона аст.

Уммате, ки дастури он Қуръон аст, шикаст намехӯрад ва душманони ин уммат аз чизе бештар аз Қуръон хавф надоранд. Аз рӯ овардани мусалмонон ба

Қуръон бистарашон аҷаб дурушту нохушоянд мегардад.

Эй мусалмонон! Ҳурмати китоби Худоро ба ҷо оред ва аз дармонҳоятон танҳо аз он шифо бихоҳед ва бо он бар душманони худ нусрат талабед ва бо он дӯстро аз душман ҷудо намоед ва аз мактаби он адаб омӯzed. Худованд раҳмат кунад қавмеро, ки хобашон меояду онҳо дар даст Қуръон доранд, то хобашон дур шавад, чунончи Муҷоҳид гуфтааст: Кучост он тоифае, ки ҳиммат ва адаби онҳо чунин бошад, кучост ононе, ки намехостанд касе онҳоро аз тиловати Қуръон боз дорад, ё онҳо касеро аз он боздоранд.

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ ﴿٢٩﴾ لِيُوفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ ﴿٣٠﴾﴾
فَاطِمَةُ ٢٩-٣٠

«Ҳамоно ононе, ки китоби Худоро тиловат мекунанд ва намозро барпо мекоранд ва аз он чи ба онон рӯзи додаем, ошқору ниҳон инфоқ мекунанд, ба тиҷорате дил бастаанд, ки ҳаргиз зиёне дар он нест. Худо подоши онро пурра дода шавад ва аз фазлаш ба онҳо афзун диҳад. Ҳамоно, ки Ў омӯрзандаи меҳрубон аст» сураи Фотир, оятҳои 29-30.

Худованд мову шуморо бо роҳнамудҳои китобаш ҳидоят намояд. Ҳамоно, ки Ў шунавову иҷобаткунанда аст.

Бародарони имонӣ! Ҳеҷ тичорате бартар аз имону тиловати Қуръон ва амали солеҳ вучуд надорад. Тиловати Қуръон аз чумлаи тичоратхоест, ки тибқи ваъдаи илоҳи безиён аст. Хушо ба ҳоли қориёни Қуръон, зеро Худованд мефармояд:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ﴾ سُورَةُ فَاطِمِ ۲۹

«Ҳамон ононе, ки китоби Худоро тиловат мекунад ва намозро барпо медоранд ва аз он чи ба онон рӯзи додаем, ошқору ниҳони инфоқ мекунад, ба тичорате дил бастаанд, ки ҳаргиз зиёне дар он нест» сураи Фотир, ояти 29.

Ҳазрати Қатода меғӯяд: Мутриф ибни Абдуллоҳ вақте ин оятро тиловат менамуд, меғуфт: Ин ояти қориён аст. Бо вучуди фазилате, ки чиҳод дорад, аз Суфёни Саври пурсиданд: Марде дар роҳи Худо чиҳод мекунад, бароят махбубтар аст, ё марде, ки Қуръон мехонад. Гуфт: Ҳамоне, ки Қуръон мехонад, зеро Паёмбар (с) мефармояд: «Беҳтарини шумо касест, ки Қуръонро омӯхта ва онро меомӯзонад» Ривояти Бухори.

Ривоят мекунад, ки баъзе фақиҳони Миср ба назди имом Шофеъи даромаданд, ки ӯ дар масҷид нишаста буданд ва Қуръонро дар даст доштанд. Шофеъи ба онҳо гуфт: Шуморо фикҳ аз Қуръон боздоштааст.

Ман хуфтанро мехонам ва Қуръонро ба даст мегирам
ва онро то субҳ намефўшам.

Эй бандагони Худо! Арзиши хондани Қуръон ба
андеша намудани маънои он аст ва Қуръон нозил
шудааст, то ба он андеша намоянд. Худованд
мефармояд:

﴿ كَتَبْنَا أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ ۖ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴾ سُورَةُ ص ٢٩

«Ин китобест бисёр бобаракат, ки онро ба сўи ту
нозил кардаем, то дар оятҳои он соҳибдилон андеша
намоянд» сураи Сод, ояти 29.

Бикоъи (р) дар тафсири ин оят мегўяд: Яъне, дар
охири ҳар оят бояд андеша намуд, ки ин оят ба чи
меанҷомад ва чи мафҳумҳои ниҳони дар зимнаш
дорад. Ҳар ки танҳо ба ҳифзи ҳарфҳои он иктифо
намояд, ба монанди касест, ки гове дорад,
пистонҳояш пур аз шир, вале онро намеҷўшад ва
монанди тойчаест, ки нидо мекунад, вале онро
таваллуд намекунад. Чунин инсон аз имкон берун
нест, ки дигар ҳудудҳои Қуръонро намефаҳмад ва ба
он амал намекунад.

Худованд мефармояд: «Оё дар ин Қуръон андеша
намекунад? Ё ин ки дар дилҳояшон қуфл зада
шудааст?» сураи Муҳаммад, ояти 24.

Боз Худованд мефармояд:

﴿ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْفَرِيعَانَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴾ سُورَةُ

النَّسَاء ٨٢

«Оё дар ин Қуръон андеша намекунанд? Агар он аз назди ғайри Худованд мебуд, албатта дар он ихтилофҳои зиёде миданд» сураи Нисо, ояти 82. Қуртуби меғӯяд: Ин оятҳо далолат бар он мекунанд, ки воҷиб аст, дар оятҳои Худованд андеша намоем, то маънои онро пурра бифаҳмем.

Эй мусалмонон! Вақте, ки наандешидан дар оёти илоҳи барои мо чизи одди гашта бошад, аксари мо аз тадаббур истифода намебарем, ин аз як тараф ва аз тарафи дигар бошад, мехоҳем қироати Қуръонро бештар намоем ва сураҳоро паси ҳам хатм кунем, ҳатто ин ки яке аз орифон меғӯяд: Мо чунон шудаем, ки чун сураеро оғоз намоем, мехоҳем ҳарчи зудтар онро анҷом диҳем. Яке аз аломатҳои мунофиқон дар ин аст, ки мехоҳанд аз андеша кардан дар Қуръон рӯй гардонанд ва аз он ҳидоят начӯянд. Сабаби ин дар он аст, ки дилҳои эшон бо он ҳама шахвату шубҳаҳо бемор гаштааст ва Худованд ҳам чун сифати мунофиқинро баён намуд, маҳз бо сифати рӯй гардонидан аз тадаббури Қуръон онҳоро айб гирифт. Эй бародари мӯъмин, агар пурсидани боши, ки барои андеша кардан дар Қуръон ва аз он пурра истифода намудан чи роҳҳост? Ҷавоби ин саволро дар қоидаи бузурге меёби, ки онро Ибни Қайим дар китоби худ "Фавоид" сари ҳамаи манофеъ хондан аст, ки меғӯяд: "Вақте иродаи онро дошта боши, ки аз Қуръон фоида ба даст ори, ҳангоми тиловати он дили

худро чамъ намо, онро бештар бишнава ва хубтар гӯш намо. Худро омода ба он намо, ки Худованд бо ту сӯхбат мекунад. Зеро Қуръон хитоби Худованд аст, ки тавассути Паёмбар (с) туро хитоб мекунад.

Худованд мефармояд:

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ﴾ سُوْرَةُ ق ۳۷

«Ҳамоно, ки дар ин Қуръон панд аст, барои он касе, ки дил дорад ва ё шоҳид буда, ба он гӯш медиҳад» сураи Қоф, ояти 37.

То он чо, ки мегӯяд: Вақте таъсиркунанда (Қуръон) бошад, маҳалли қабул (дил) бошад, шарти қабул (гӯш кардан) бошад ва монеъ набошад, ки он парешонхотири будан ва фаромӯш кардани он ки хитобкунанда Худованд аст, дар ин сурат, албатта таъсири худро Қуръон мерасонад.

Эй мӯйсафеди кӯҳансол! Аз ин китоб чиро ҳифз кардаи? Дар тиловати андеша намудан дар он насибе дори? Агар дар гузашта натавонисти насибе аз он бархӯрдор боши, пас кӯшиш кун, ҳиссае аз он бардори. Агар худ наметавони ин корро анҷом диҳи, кӯшиш намо, то фарзандонат аз он бенасиб нагарданд. Эй вазифадор, муаллим ва коргар! Оё наметавони чанд лаҳза аз вақти пурарзиши худро сарфи ҳифзу тиловати ин китоби бузург намои? Зеро аз паи ҳар тавонманди нотавонист ва аз паи ҳар фароғ серкорист. Хушо ба ҳоли он муваззаф,

муаллим ва корманде, ки барои ҳифзу андешаи ин китоб бо ҳам чамъ мешаванд.

Эй ҷавону наврас! Оё аз китоби Худованд чанд оят ҳифз намудаӣ? Дар оятҳои он чанд лаҳзаҳо андеша кардаӣ? Набояд коре куни, ки ҷавонони дигар туро дар ҳифзи Қуръон сабқат намоянд ва дигар ту пушаймон шави, вале вақти пушаймони намонда бошад.

Эй мардону занони мусалмонон! Ҳамеша дунболи ҳифзу тадаббури Қуръон бошед ва онро ба андозае қадрдони намоед, ки Худованд мехоҳад, то дар ду олам ҳаёти осоиштаги ва неъматҳои фаровонро насиб гардед.